

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШДА ОНЛАЙН ЎҚУВ КУРСЛАРИНИ ЯРАТИШ

Soyibnazarov Abbosjon Ikromjonovich
Jizzakh Polytechnic Institute, independent researcher
soyibnazarov115@gmail.com

ANNOTATIONS

In this article, the training of school teachers in the public education system based on open online courses in order to constantly and continuously improve their knowledge is a requirement of the time. There is also an emphasis on developing pedagogical skills in teaching school teachers. Today, some teachers of the public education system of Uzbekistan cannot freely and independently work with modern information technologies. Public, open online courses are as relevant to today's educators as they can develop their knowledge on their own without interrupting their work. To take such courses, you need to guide them in this area and develop their skills.

Keywords: ICT, Online platform, forums, chats, blogs, open certification, ОМОС.

Аннотация

Ушбу мақолада халқ таълими тизимидаги мактаб ўқитувчиларини билимини мунтазам ва узлуксиз ошириб бориш мақсадида онлайн очик курслар асосида ўқитиш ҳақида фикр юритилади. Шунингдек мактаб ўқитувчиларини малакасини оширишда, ўқув кўникмаларини ривожлантириш тўғрисида тушунтириб ўтилади. Ҳозир кунда Ўзбекистон халқ таълими тизими педагогларининг айримлари замонавий ахборот технологиялари билан эркин ва мустақил ишлаб олмайдилар. Оммавий онлайн очик курслар ҳозирги педагоглар учун айна муддаодир, чунки улар ишдан ажралмаган ҳолда ўз билимларни мустақил ривожлантириб боришлари мумкин. Бундай курсларда ўқиш учун уларни шу соҳага тўғри йўналтириш ва кўникмаларини ривожлантириш керак.

Калит сўзлар: ОООК, АКТ, Онлайн платформа, форумлар, чатлар, блоглар, очик сертификатлаш, ОМОС.

Аннотации

В данной статье подготовка школьных учителей в системе народного образования на основе открытых онлайн-курсов с целью постоянного и непрерывного повышения их знаний является требованием времени. Также делается упор на развитие педагогических навыков при обучении школьных учителей. Сегодня некоторые учителя системы народного образования Узбекистана не могут свободно и независимо работать с современными информационными технологиями. Общедоступные открытые онлайн-курсы столь же актуальны для современных преподавателей, как они могут развивать свои знания самостоятельно, не отрываясь от работы. Чтобы учиться на таких курсах, необходимо направить их в эту сферу и развивать свои навыки.

Ключевые слова: МООК, ИКТ, Онлайн-платформа, форумы, чаты, блоги, открытая сертификация.

КИРИШ

Ҳозирги кунда халқ таълими тизимидаги ўқитувчилар ўз устида доимий ишлаб боришлари учун уларга онлайн ёрдамчи платформалар жудаям зарур. Агар Сиз ўзингиз электрон дарслар яратишни режалаштирмақчимисиз ёки аллақачон яратишни бошладизми, аммо бу жараёнда кўплаб саволлар туғилади: қаердан бошлаш керак? аудиторияни қандай ўрганиш керак? курсни қандай ташкил қилиш керак? қандай вазифаларни тайёрлаш керак? Шу ва шу каби саволларга қуйида жавоб бериб ўтамиз.

Қоғозбозликни бир чеккага суриб қўйиб, замонавий технологиялардан фойдаланиб янги билимлар олиш вақти келди! Биз электрон ўқув курсининг мутахассислари билан халқ таълимида узлуксиз таълим муҳаррири ёрдамида электрон ўқув курсини яратиш бўйича бир қатор керакли тавсиялар бериб ўтамиз.

Энг аввало ўқув дастурини биргаликда яратиб оламиз:

[Курсни нима мақсадда яратмоқчимиз аввало шунини аниқлаб оламиз.](#)

Сиз нимани ўрганасиз: мақсадли аудиторияни ўрганиш ва келажакдаги дарснинг мақсадларини шакллантириш нима учун муҳимдир.

[Мавзу бўйича мутахассис билан қандай ишлашни режалаштирамиз.](#)

Сиз нимани ўрганасиз: нима учун мутахассислар билан ишлаш, қандай қилиб ўзаро алоқаларни ўрнатиш, саволларни тўғри бериш ҳақида гаплашамиз.

[Ўқув курсига аниқ ва тартибли сценарий ёзиш керак.](#) Сиз нимани ўрганасиз: қандай сценарий форматлари мавжуд, нима учун ҳикоя тайёрлаш ўқув курси, яхши ҳикояга нима қиради ва қандай қилиб юқори сифатли матн ёзиш керак шулар ҳақида батафсил ёшиз керак.

[Онлайн курсни қандай тузиш керак: Визуал дизайн бўйича маслаҳатлар.](#)

Сиз нимани ўрганасиз: Визуал дизайн тамойиллари, ранглари, шрифтлари, мувозанат, контраст.

[Диалог симулятори: нима учун сизга керак ва уни қандай яратиш керак.](#)

Сиз нимани ўрганасиз: қандай қилиб тармоқланиш сценарийсини яратиш, диалог дарахтини яратиш усуллари, қўшимча махсулотларни сотиб олиш ва диалог муҳаррири билан ишлаш амалиёти.

[Қандай қилиб тажриба синов ўтказиш мумкин.](#) Сиз нимани ўрганасиз: саволларни қандай қилиб тўғри шакллантириш, қандай топшириқлар мавжуд, қачон синовни бошлаш яхшироқ, қандай яхши тест текширувлари, тест олувчи дастур билан ишлаш амалиёти.

[Офисда ёки уйда қандай қилиб юқори сифатли видео дарслик яратиш мумкин.](#)

Сиз нимани ўрганасиз: жиҳозларни танлаш, ёруғликни сошлаш, кадрда ишлаш, видеони слайдлар билан тахирлаш ва синхронлаштириш.

[Нима учун сизга курсни ҳақиқий мутахассиси яратиш керак.](#) Нима учун фокус-гурӯҳни йиғиш керак, қандай қилиб фикр-мулоҳаза олиш ва дарсдаги хатоларни тузатиш.

Халқ таълимида узлуксиз таълимнинг ривожлантириш учун ва уларни малакасини доимий ошириб бориш учун бу онлайн платформани ўрни жуда катта. Электрон ўқув курсининг мақсад ва вазифаларини аниқланг

“Ўқитувчидан машғулотни тугатгандан сўнг нима қила олиши керак?” - бу саволга жавоб машғулотнинг мақсад ва вазифаларини шакллантиришни тўғри бошлашга ёрдам беради, чунки баъзи бир маълумотларнинг оддий “тушунчаси” ва “билимлари” етарли эмас. Аввало, ҳамма ўқитувчидан компания учун керакли натижага эришиб, ўзига хос кўникмаларни амалда қўллашини кутади. Ўқув курсини тузишда бундан бошлаш керак.

Курс мақсадлари ва вазифаларини тўғри белгилаш, биринчи навбатда, тўғри ўқитиш воситасини танлаш зарур: бугунги кунда электрон дарс нафақат слайдлар тўплами, балки интерактив ва судраб тортиш симуляторлари, интерактив вазифалар, тестлар ёки видео маърузалардир.

Масалан, сотувчиларни ўқитишда, улар нафақат компания махсулотлари ва уларнинг хусусиятлари ҳақида билишлари, балки маълум бир муаммони ҳал қила олишлари ҳам муҳимдир: сотишни икки баравар ошириш. Шунинг учун тренингни икки блокга бўлиш мумкин: назарий ва амалий.

Бизнеснинг мақсадларидан келиб чиқиб, ўқув мақсадларини шакллантириш мумкин: сотувчиларни янги маҳсулотга ўргатиш, маҳсулот нархига нисбатан эътирозларни қандай олиб ташлашни ўрганиш.

Тренингнинг мақсад ва вазифаларини, курснинг мақсадли аудиториясини қандай қилиб [алоҳида дарсда](#) белгилаш ҳақида кўпроқ ўқинг.

1-босқич натижалари: курсни ривожлантиришнинг ушбу босқичида сизда бизнес-вазифа, шунингдек ўқув курсининг мақсади ишлаб чиқилган ва онлайн тренингнинг мақсадли аудиторияси аниқ бўлди.

2-қадам. Мавзу бўйича мутахассис билан интервью ўтказиш ҳақида.

Мавзу бўйича мутахассис - бу ўз соҳасидаги етук педагог, у электрон маълумот ишлаб чиқувчи учун асосий маълумот манбаи ва ғоялар генераторидир. Шунинг учун у билан яқин муносабатларни ўрнатиш муҳимдир. Мутахассисиз аввалги хатбошида тасвирланган барча ишларни бажариш қийин: дарснинг мақсадларини, аудиториясини аниқланг ва керакли ўқув материалларини танланг.

Мутахассис курсни яратиш учун зарур бўлган материаллар, матнлар, амалий тадқиқотлар ва амалий тадқиқотлар тайёрлашда ёрдам беради.

Мутахассис билан биргаликда ўқув курсини ишлаб чиқишда унга таркиб танлашда ҳаракат эркинлигини бериш жуда муҳимдир, аммо курс назария билан ортиқча юкланмаслигига ишонч ҳосил қилиш керак, бу дарҳол амалда қўлланилиши қийин.

Мавзу бўйича мутахассис, тайёр курсни бошлашдан олдин баҳолаш босқичида бебаҳо маслаҳатчи, конструктив танқид ва дарсни яқунлаш учун материаллар манбаи сифатида ўзини намоён қилади.

Мавзу бўйича мутахассис билан самарали ўзаро алоқаларни ўрнатиш ва унинг дарсни яратишда тутган ўрни ҳақида батафсилроқ маълумот берилиб, электрон таълим мутахассислари билан биргаликда тайёрланган алоҳида дарсга бағишланган.

2-босқич натижалари: курсни ривожлантиришнинг иккинчи босқичини яқунлаганингиздан сўнг, сиз қайси фан мутахассиси онлайн курсни муваффақиятли яратишингиз кераклиги ва у билан қандай қилиб ўзаро алоқаларни ўрнатиш ҳақида тасаввурга эгасиз.

3-қадам. Электрон курс сценарийсини ёзиш.

Сценарий - бу техник топшириқ, батафсил тавсиф ва келажакдаги ўқув курсининг асосидир, шунинг учун батафсил сценарийсиз курсни йиғиш мумкин эмас.

Кейинчалик ишлаш учун барча нуансларни сценарийда ёзиш керак: дарс тури, унинг бўлимлари, ҳар бир слайд учун ҳолатлар, тестлар, анимациялар ва симуляторларнинг мазмуни. Курснинг сценарийси унинг турига боғлиқ: ахборот, ўқитиш ёки мотивация, шунингдек мураккаблик даражасига боғлиқ.

Онлайн курс сценарийсини ишлаб чиқиш доирасида унинг концепцияси ишлаб чиқилган бўлиб, катта қулайлик учун катта миқдордаги маълумот ва амалий вазифалар алоҳида элементларга - модулларга бўлинган. Курсни бешта слайддан узунроқ бўлса, модулларга ажратиш мақсадга мувофиқдир.

Онлайн курсни яратиш жараёнида чалқашмаслик учун барча интерактив симуляторлар ва тестлар, уларнинг турлари - ўқитиш ёки текшириш - ва мақсадлари тўғрисида қарор қабул қилиш муҳимдир. Келажакда ҳар бир амалий топшириқ учун кичик сценарий ёзишингиз керак.

Структура яратилгандан сўнг, кейинги босқич бошланади - тўплаш ва экспертдан олишга муваффақ бўлган материаллар ва матнлар билан ишлаш.

3-босқич натижаси: Агар сиз барча кўрсатмаларга риоя қилсангиз, сизда келажақдаги онлайн курс учун сценарий тайёр. У аниқ тузилишга эга, блок ва модулларга бўлинган, курснинг белгиланган мақсад ва вазифаларига мос келади ва сиз барча элементлар қандай кетма-кетликда жойлаштирилганлигини аниқ биласиз.

4-қадам. Онлайн курсдан тажриба синов тариқасида ўтинг.

Нолдан муваффақиятли яқунланган онлайн курс - чиройли ва қулай дизайн. Шу билан бирга, бугунги кунда бунинг учун профессионал дизайнер бўлишингиз шарт эмас.

Бундан ташқари, агар сиз тезда юқори сифатли курс дизайнини тузишингиз керак бўлса, тайёр шаблонлардан фойдаланишингиз мумкин.

Курс дизайнини яратишда ўрганадиган ва фойдаланадиган олти асосий ингредиент бу композиция, шрифт, хизалама, контраст, ранг ва услубдир. Ўқишнинг қулайлиги, дарснинг қулайлиги, ўқувчига психологик таъсири ва онлайн курснинг умуман ёқимли ва озода кўриниши уларга боғлиқ бўлади.

[Халқ таълимида узлуксиз таълим курсини лойиҳалаштириш воситаси](#)

Биз яратмоқчи бўлган онлайн платформада профессионал электрон ўқув курсининг курсларини лойиҳалаш. Интерфаол курслар, видео маърузалар, симуляторлар, скрининглар, тестлар, сўровномалар - барчаси битта дастурда.

4-босқичнинг қисқача мазмуни: Дизайн асосларини ўргангандан сўнг, сиз фойдали таълим маълумотларини кўзга ёқимли бўлиши учун, шунингдек тушунарли ва тушунарли бўлиши учун чиройли ўрашга қадоклашни ўрганасиз, бу жуда муҳимдир.

5-қадам. Интерактив симуляторни яратинг.

Сухбатлар Тренер электрон ўқув курсининг бир мижозга, бир кичик ёки ҳамкасби: бир киши билан сухбатни моделлаштиради интерактив мошқлар. Симулятор сизга мулоқот қобилиятларини диалог форматида хавф-хатарсиз ишлашга имкон беради. Ҳар қандай диалогнинг асоси - амалий вазиятдан мисол - бу бизнес сюжети, унинг атрофида вазият сюжети ривожланади.

Онлайн курсни нолдан яратишда, унга умуман интерактив симулятор керакми ёки йўқми деган қарорга келиш керак. Ушбу восита аниқ ўқув мақсадларини - сотувчининг харидор билан мулоқот қилиш ёки мижозга янги маҳсулотни сотиш кўникмаларини ҳал қилиши керак. Мулоқот сизга ўқитувчиданни хавфсиз жойда, аниқ ва аниқ гапиришга ўргатиш учун амалда хатоларсиз ҳаракат қилиш учун имкон беради.

Интерактив симуляторни қандай тузиш ҳақида [алоҳида дарсда](#) ўқинг. Дастурда сиз далланиш ҳақида ўйлашингиз, ҳар бир сахна учун фон ва белгини, овозли чизикларни танлашингиз, тўғри жавоблар учун балл белгилашингиз ва нотўғри бўлганларингиз учун жарима қилишингиз мумкин. Улардан қандай фойдаланиш ҳақида видеода батафсил тавсифланган:

5-босқич натижалари: Онлайн курсни ривожлантиришнинг бешинчи босқичини тугатгандан сўнг, сиз муҳим электрон ўқув воситаси - диалог симуляторидан фойдаланишингиз мумкин.

6-қадам. Тингловчиларни билимини баҳолаш учун онлайн тестни яратиш.

Онлайн тест ҳар қандай ўқув курсининг ажралмас қисмидир, чунки у олинган билимларни синаб кўриш имконини беради.

Синов таркибидаги хатолар ўқув натижаларини этарли даражада баҳолаш имконсиз бўлиб қолишига олиб келади. Бундай хатоларга аниқ бўлмаган жавоблар, жуда юқори ёки, аксинча, унчалик мураккаб бўлмаганлиги, саволларнинг ўзида кўрсатмалар киради.

Онлайн тестни яратишда ноаниқликлардан қандай қочиш кераклигини билиш учун тест топшириқлари турини танланг, синов вақтини тўғри ҳисоблаш, саволлар бериш ва бошқа муаммоларни ҳал қилиш керак

Билимларни баҳолаш усули сифатида тестларнинг оммавийлиги ҳақида гапирганда, шуни таъкидлаш керакки, 80 фоиздан ортиқ хорижий компаниялар абитуриентлар ва ўқитувчиданларнинг билим даражасини баҳолаш учун тестлардан фойдаланадилар.

6-босқич натижаси: Ушбу босқичда сиз онлайн курс учун ўқув ва баҳолаш тестларини қандай тузишни, саволларнинг турларини танлашни ва уларни бирлаштиришни ўрганасиз.

7-қадам. Ўқув видеосини яратиш жараёни.

Мобил технологиялар ва youtube даврида, онлайн курсни лойиҳалашда ўқув видеоларини яратиш одатий ҳолдир. Видео деярли ҳар қандай фойдали маълумотларни етказиш учун қулай ва тушунарли форматдир.

Бошқа форматларни яратишда бўлгани каби, аввал сиз ўқув мақсадларини, мақсадли аудиторияни аниқлаб олишингиз керак, кейин сценарийни ишлаб чиқиб, уни ҳаётга татбиқ этишингиз керак.

Бугунги ривожланиш даражаси ва технологиядан фойдаланиш имконияти даражасида видеоларни ўзингиз тайёрлаш қийин эмас.

7-босқичнинг қисқача мазмуни: Бизнинг материалларни кўриб чиққандан сўнг, сиз ўзингизнинг ўқув курсингиз учун қайси видеони кераклигини ва уни қандай яратишни аниқлай оласиз, скрипт ёзишдан тортиб чироқлар ва овоз ўтказгичларни ўрнатишгача.

8-қадам. Тажриба синов тариқасида яратилган лойиҳани ишга тушириш

Лойиҳанинг синовидан ўтказилиши - бу машғулотнинг оммавий бошланишидан олдин заиф ва ноаниқликларни топишга имкон берадиган ўқув курсининг синов ҳайдовчиси.

Курсни текшириш жараёнида у ҳали ҳам ўрганишнинг мақсад ва вазифаларига жавоб бериши, талабалар учун қулай бўлиши керак. Синов ҳақиқий, хатолар, эскирган маълумотларни топишга, фикр-мулоҳазалар асосида фикрларни тўплашга ёрдам беради.

Ушбу онлайн платформани мактаб ўқитувчиларида синовидан ўтказилиши босқичида, конда тариқасида, тажрибали ўқитувчиданлар ва янги бошланувчиларнинг объектив гуруҳи томонидан объектив баҳолаш учун ўтилади. Синовдан сўнг, “синовчилар” дан олинган маълумотларга асосланиб курсни такомиллаштириш керак.

8-босқич натижалари: Ушбу босқичда сиз аллақачон барча керакли таркибга эга бўлган тайёр курсга эгасиз, уни синаб кўриш, фикр-мулоҳазаларни тўплаш, такомиллаштириш ва шу эрда - тайёр онлайн ўқув курси!

ХУЛОСА

Шундай қилиб, ушбу мақолада биз бошидан онлайн курсни яратишнинг асосий босқичларини кўриб чиқдик. Унинг максимал самарадорлиги учун нима кераклигини аниқладик. Сиз билан биз юқорида қуйидагиларни кўриб чиқдик.

Мақсад ва вазифаларни белгилашни кўриб чиқдик;

Курс учун тингловчиларни аниқлашни;

Курс скриптини яратишни;

- Мутахассислар билан ишлашни;
- Курс дизайнини яратишни;
- Видео дарсликлар яратишни;
- Синовлар ва диалог ойналарини яратишни;
- Тажрибадаги синовчини амалиётга жорий этишни;

Жамиятни тўлиқ ахборотлаштириш ва касбий стандартларни амалиётга жорий этиш шароитида ўқитувчилардан нафақат ахборот-коммуникация технологиялари бўйича мукамал билимларга эга бўлиш, балки ўқув жараёнини инновацион даражада ташкил эта олиш талаб этилади. Ўқитувчилар замонавий таълим хизматлари бозорининг конъюнктурасини тушуниб, ақлли онлайн курсларнинг фаол иштирокчиларига айланишади.

Замонавий ахборот технологияларининг техник ва дастурий имкониятларидан максимал даражада фойдаланишга йўналтирилган, тармоқ ва мобил алоқалар хизматлари ўқитувчиларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини инновацион ривожлантириш учун янги векторни белгилайди. Онлайн ўқув курслар технологиясини татбиқ этиш тажрибаси, узлуксиз касбий тайёргарликнинг ушбу модели самарадорлигини исботлаган бўлиб, ўқув фаолиятини ташкил этиш концепциясини қайта кўриб чиқиш зарурлигини келтириб чиқаради.

Фойдаланилган манбалар рўйхати.

1. Чупрунова Э.А. Профессор-ўқитувчилар малакасини оширишда масофавий таълим технологияларидан фойдаланиш // Пенза давлат педагогика университетининг Известия. В.Г.Белинский. 2011. № 26. С. 502-505.
2. Жизхина И.В. Малака ошириш тизимидаги амалиётнинг ташкилий ва мазмунли шартлари // Россияда ва чет элларда касбий таълим. 2015. № 3 (19). С. 79-82.
3. Копитова Н. Э. Ўқитувчилар малакасини ошириш учун оммавий очик онлайн курслар // Гаудеамус. 2015. № 2 (26) -сон. С. 37-41.
4. Кукхаренко В.Н. Инновацияни ўрганиш: Россия//Олий таълим. 2011. № 10. п. 93-99.
5. Эбнер М., Ласкнер Э., Копп М. Қандай ОООКда қилиш керак? Амалиётчилар учун педагогик қўлланма / / Таълим учун электрон таълим ва дастурий таъминот халқаро илмий конференцияси. 2014. П. 215-222.
6. Лебедева М.Б. Таълим тараққиётининг тенденцияси сифатида оммавий очик онлайн курслар // Инсон ва жамият. 2015. № 1 (42). С. 105-108.
7. Бугайчук К.Л. Оммавий очик масофавий курслар: тарих, типология, истиқболлар // Россияда олий маълумот. 2013. № 3. С. 148-155.
8. Андреев А.А. Россия очик таълим манбалари ва оммавий очик масофавий курслар // Россияда олий маълумот. Сони 2014 6. С. 150-155.
9. Росс Ж., Синслаир С., Кнох Ж., Байне С. & Маслеод Х. Ўқитувчиларнинг тажрибалари ва академик идентификатори: ОООК нинг этишмаётган таркибий қисмлари // Педагогика Онлайн таълим ва ўқитиш журнали. 2014 жилд. 10. № 1. П. 57-69.
10. Михеева О. П. Электрон таълимнинг терминологик муаммолари // "Перспектив ахборот технологиялари (ПИТ 2016)" Халқаро илмий-техник конференция материаллари. 2016. 768-771.